

Dret individual del treball (I)

Manuel Ramón Alarcón Caracuel
Eva Garrido Pérez
Julia López López
M. Paz Martín López
Vicente Antonio Martínez Abascal
Agnès Pardell Veà
Francisco Pérez Amorós
Eduardo Rojo Torrecilla

PID_00181827

Material docent de la UOC



**Manuel Ramón Alarcón
Caracuel**

Catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social de la Universitat de Sevilla.



Eva Garrido Pérez

Professora titular de Dret del Treball i de la Seguretat Social a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona.



Julia López López

Catedràtica de Dret del Treball i de la Seguretat Social a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona.



M. Paz Martín López

Consultora de Dret laboral (UOC). Advocada especialista en Dret del Treball i de la Seguretat Social.



**Vicente Antonio Martínez
Abascal**

Catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.



Agnès Pardell Veà

Catedràtica de Dret del Treball i de la Seguretat Social a la Universitat de Lleida.



Francisco Pérez Amorós

Catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social a la Universitat Autònoma de Barcelona.



Eduardo Rojo Torrecilla

Catedràtic de Dret del Treball i de la Seguretat Social a la Universitat de Girona.

L'encàrrec i la creació d'aquest material docent han estat coordinats pel professor: Ignasi Beltran de Heredia Ruiz (2012)

Primera edició: febrer 2012

© Manuel Ramón Alarcón Caracuel, Eva Garrido Pérez, Julia López López, M. Paz Martín López, Vicente Antonio Martínez Abascal, Agnès Pardell Veà, Francisco Pérez Amorós, Eduardo Rojo Torrecilla

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2012

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Eureka Media, SL

Dipòsit legal: B-1.436-2012

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

Introducció

Històricament, enfront de l'imperi de l'autonomia de la voluntat que regeix en el dret comú, la branca de l'ordenament jurídic coneguda com el *dret del treball* neix amb la pretensió d'atenuar els desequilibris derivats de la desigualtat intrínseca de les parts que negocien un contracte de treball. En la mesura que l'Estat, inspirat en els principis del liberalisme econòmic, adopta una posició essencialment abstencionista, el joc de l'autonomia de la voluntat col·loca irremeiablement la gran massa de treballadors a càrrec de la libèrrima voluntat del poder empresarial.

En aquest escenari, l'associacionisme obrer apareix com un fenomen social dirigit a millorar les condicions de treball individuals dels treballadors assalariats, per mitjà de l'acció col·lectiva que assegurí l'equilibri de posicions. En definitiva, aquesta és una reacció espontània davant la inhibició de l'Estat, que pretén compensar amb l'organització i la força del nombre la debilitat del treballador enfront del poder de l'empresari. Encara que, des d'un primer moment, entra frontalment en conflicte amb els postulats que vertebraven el sistema liberal, i es troba amb una resistència fèrria.

No obstant això, la pressió social i, sobretot, la necessitat de conjurar els perills d'una possible revolució social suavitzen a poc a poc la posició de l'Estat enfront d'aquests fenòmens: de primer, tolerant-los i, posteriorment, reconeixent jurídicament el dret a la llibertat sindical i, en particular, a la negociació col·lectiva, com a expressió privilegiada de l'autonomia col·lectiva.

Simultàniament, l'Estat abandona d'una manera progressiva la seva posició tradicionalment abstencionista, utilitzant l'acció normativa com un mitjà per a apaivagar les convulsions socials. Així, no sense les reticències dels sectors patronals, s'inicia un procés d'intervenció estatal dirigit a regular les condicions mínimes que han de regir en qualsevol relació laboral. Després d'una primera etapa caracteritzada per accions normatives tímides i gairebé anecdòtiques, la succeeix una fase de reconeixement gradual dels drets dels treballadors, que culmina amb la seva inclusió en els textos fonamentals constitucionals.

La suma d'aquests processos dona lloc a dues de les parts més importants del dret del treball: el dret individual del treball i el dret col·lectiu del treball (o dret sindical).

El dret individual del treball gira principalment entorn del règim jurídic de la relació de treball per compte d'altri, des del seu inici fins a la seva finalització. Matèria que en el grau de Relacions Laborals i Ocupació és objecte d'estudi en dues assignatures diferenciades: *Dret individual del treball I* i *Dret individual del treball II*.

L'itinerari expositiu dels materials docents de l'assignatura *Dret individual del treball I* pretén il·lustrar cadascun dels estadis vitals de la relació de treball per compte d'altri, partint d'una aproximació històrica i de la descripció del sistema de fonts que regeix en el dret del treball, i que nodreix normativament qualsevol relació de treball. Sobre aquest tema, es posa un èmfasi especial en la negociació col·lectiva com a font reguladora de les condicions de treball.

A continuació, s'exposen successivament: els elements essencials que delimiten la relació de treball per compte d'altri i els paràmetres que defineixen les parts que participen en un contracte de treball. A partir d'aquest enfocament, es procedeix a la descripció, en primer lloc, dels sistemes de col·locació i els dirigits a incrementar els nivells d'ocupació. En segon lloc, dels requisits per a la celebració vàlida d'un contracte de treball i els efectes jurídics que se'n desprenen al llarg del temps. I, finalment, la posició jurídica que ocupen les parts en el si de la relació laboral, i també el feix de drets que els assisteixen i les obligacions a les quals es comprometen i, particularment, el règim jurídic de la jornada de treball i l'obligació salarial.

Les eines jurídiques de què disposen treballadors i empresaris per a alterar el contingut originari del contracte de treball i, d'altra banda, les circumstàncies que en poden provocar l'extinció seran objecte d'estudi en l'assignatura *Dret individual del treball II*.

Finalment, hem d'assenyalar que les diverses manifestacions de l'acció col·lectiva són objecte d'estudi en l'assignatura *Dret col·lectiu del treball*.

Objectius

Aquest treball pretén descriure sistemàticament i amb claredat els aspectes essencials de les institucions jurídiques de la legislació laboral relativa a la relació de treball.

És important tenir en compte que aquesta branca de l'ordenament jurídic es troba immersa en una espiral de canvi permanent. El legislador laboral, amb menys o més fortuna, ha tractat d'adaptar el marc normatiu a les transformacions que experimenta el teixit productiu i econòmic. Les reformes legislatives són, per tant, una constant i, per això, és imprescindible que l'estudi de l'assignatura permeti adquirir una base de coneixement que possibiliti adaptar els coneixements assimilats als canvis que, amb tota probabilitat, esdevindran en un futur.

L'aspiració principal és oferir al lector prou eines i suports que li permetin familiaritzar-se amb els paràmetres conceptuals i la terminologia pròpia d'aquesta disciplina jurídica i, en definitiva, adquirir una base de coneixement general i sòlida. Tot això, amb el propòsit que sigui capaç de conèixer i comprendre el següent:

- 1.** Els estadis vitals de la relació de treball, partint de l'exposició dels antecedents històrics d'aquesta branca de l'ordenament jurídic i la seva columna vertebral, això és, el contracte de treball i els subjectes contractants.
- 2.** El sistema de fonts del dret del treball i, en particular, la negociació col·lectiva i els principis d'aplicació de les normes laborals.
- 3.** La definició i els subjectes del contracte de treball, i també els elements que caracteritzen la relació laboral comuna i les seves especialitats.
- 4.** El naixement i durada del contracte de treball.
- 5.** El contingut del contracte de treball, això és, els drets i obligacions a què es comprometen les parts contractants i, molt particularment, l'especial posició jurídica que adquireix l'empresari en el si de la relació laboral i el règim jurídic de la jornada i el salari.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Antecedents històrics del dret del treball

Julia López López

1. Introducció a la conformació actual del treball com a objecte del dret del treball
2. El contracte de treball: objecte i causa
3. Els subjectes del contracte de treball: noció de *treballador* i d'*empresari*
4. Definició del dret del treball

Mòdul didàctic 2

Les fonts del dret del treball

M. Paz Martín López

1. La classificació de les fonts de l'ordenament laboral
2. Fonts del dret internacional i de la UE
3. Fonts del dret nacionals
4. Els principis específics d'aplicació de les normes laborals

Mòdul didàctic 3

Definició i subjectes del contracte de treball

Francisco Pérez Amorós

1. Definició i notes essencials del contracte de treball
2. Funcions del contracte de treball
3. Forma del contracte de treball
4. Figures afins al contracte de treball
5. Subjectes del contracte de treball (I): el treballador
6. Subjectes del contracte de treball (II): l'empresari
7. Empresa i centres de treball
8. Identificació de l'empresari responsable: contractació i subcontractació d'obres i serveis

Mòdul didàctic 4

La relació laboral comuna i les seves especialitats

Eduardo Rojo Torrecilla

1. Una referència breu a la distinció entre relació laboral comuna i relació laboral especial
2. Les relacions laborals especials

Mòdul didàctic 5

Naixement i durada del contracte de treball

Vicente Antonio Martínez Abascal

1. Mercat de treball i política d'ocupació
2. Capacitat per a contractar
3. Durada del contracte de treball

4. El període de prova
5. La ineficàcia del contracte de treball

Mòdul didàctic 6

Contingut del contracte de treball

Vicente Antonio Martínez Abascal

1. Poders de l'empresari
2. Drets bàsics del treballador
3. La jornada de treball
4. El salari

